

Zuidoost Beeldend

Wereldstad – Wereldkunst

**Basispakket
beeldende
vorming &
Centrum
Beeldende
Kunst
Zuidoost**

Inleiding

Centrum Beeldende Kunst Zuidoost programmeert al meer dan 27 jaar actuele beeldende kunst, met een intercultureel gehalte, voor een breed publiek.

Educatieve programma's ontwikkelen en uitvoeren, samen met scholen, is voor CBK Zuidoost een belangrijke opdracht. Onze tentoonstellingen, kunstuitlenecollectie én de collectie openbaar kunstbezit zijn van oudsher de dragers voor dat educatieve programma. Zo ontstaan lessen op maat met een receptief / kijken en actief / doen gehalte.

Met het 'Raamleerplan beeldend onderwijs' - opgesteld door Mocca Expertise-netwerk Cultuureducatie, in opdracht van de Gemeente Amsterdam - is op papier een structuur gelegd voor basisscholen en culturele voorzieningen om te werken aan een curriculum beeldend binnen het kunst- en cultuureducatie programma van een basisschool.

CBK Zuidoost reageert op deze ontwikkeling met haar lesaanbod:

'Zuidoost Beeldend, Wereldstad – Wereldkunst; basispakket beeldende vorming'. 'Zuidoost Beeldend' is een cursorisch opgebouwd programma, waarvan scholen - rekening houdend met hun curriculum - ook losse modules kunnen aanschaffen.

Uitgangspunten

Als uitgangspunt voor 'Zuidoost Beeldend' is gekozen voor herkenbaarheid: de visuele cultuur in en van Amsterdam Zuidoost. Kortom, alle soorten 'beelden' die Zuidoost rijk is, zijn het startpunt voor een gevarieerd lesprogramma met een ruime keuze aan bouwstenen.

De visuele cultuur van Zuidoost is een optelsom van een bonte verzameling aan beelduitingen en beeldinformatie afkomstig uit diverse culturele, etnische en sociale groeperingen. Globalisatie, migratie, internet, straatcultuur en culturele mengvormen zijn - net als in andere steden en gebieden op de wereld - van invloed op de visuele cultuur van Amsterdam Zuidoost. De mensen en hun geschiedenis zorgen samen met de architectuur, uitingen van populaire beeldcultuur, nieuwe media, immaterieel en materieel erfgoed et cetera voor een kenmerkende Zuidoost mix. Amsterdam Zuidoost staat in de Nederlandse cultuur zo voor een unieke mengcultuur.

3

Hoewel het dus gaat om een unieke mengcultuur kan deze goed met het reguliere, traditionele beeldende begrippenkader geduid worden. Dat is precies hetgeen het

lesprogramma 'Zuidoost Beeldend' doet. Dit programma wil de visuele geletterdheid van het kind in Zuidoost verhogen. Eerst door het herkenbare en nabije te analyseren en bespreken, waarbij ook de bronnen in de landen van herkomst worden meegenomen. Daarna door (beeld-)vergelijkingen te maken met beelden in Amsterdam, Nederland en de rest van de wereld. En vervolgens door zelf aan de slag te gaan om zo het geleerde te verinnerlijken.

Doelen

'Zuidoost Beeldend' draagt bij aan het behalen van de volgende algemene doelen:

- kinderen naar hun omgeving leren kijken opdat ze zich deze eigen maken.
- het leren doorzien, interpreteren van beelden en visuele uitingen uit Amsterdam Zuidoost en verbanden leggen met de nationale en mondiale beeldcultuur.
- het leren inzien dat beelduitingen in Zuidoost ook elkaar beïnvloeden en dat dit nieuwe beelden oplevert.
- de visuele cultuur uit Zuidoost als inspiratie gebruiken voor het produceren van beeldend werk.

'Zuidoost Beeldend' draagt ook bij aan het behalen van de drie specifieke kerndoelen voor het leergebied kunstzinnige oriëntatie welke ook te vinden zijn in het 'Raamleerwerkplan beeldend onderwijs' van Mocca:

- *Kerndoel 54* De leerlingen leren beelden [...] te gebruiken om er gevoelens en ervaringen mee uit te drukken en om er mee te communiceren.
- *Kerndoel 55* De leerlingen leren op eigen werk en dat van anderen te reflecteren.
- *Kerndoel 56* De leerlingen verwerven enige kennis over en krijgen waardering voor aspecten van cultureel erfgoed.

4

Opbouw 'Zuidoost Beeldend'

Het curriculum 'Zuidoost Beeldend' is opgebouwd met een ordening die van boven naar beneden een steeds verdere verfijning biedt. Het gaat om respectievelijk:

- Categorieën
- Thema's
- Modules voor onder-, midden- en bovenbouw
- 4 lessen met zowel receptieve als actieve beeldende vormingselementen.

Door deze structuur kunnen basisscholen naar behoefte afnemen.

Het is mogelijk losse modules ad hoc in te kopen. Het is ook mogelijk te bouwen aan een doorgaande leerlijn voor het kind van groep 1 tot en met 8.

In ultieme vorm wordt per schooljaar en per bouw uit elke categorie één thema behandeld oftewel 5 thema's oftewel 20 lessen van 60 minuten.

Ook biedt de structuur mogelijkheden voor CBK Zuidoost om het curriculum door de jaren heen te vullen en een reservoir aan lessen op te bouwen, op gezette tijden te actualiseren, nader uit te werken op basis van een specifieke behoefte van de onderwijsinstelling. Kortom, het curriculum biedt een zekere flexibiliteit.

De vijf categorieën Het curriculum 'Zuidoost Beeldend' vertrekt vanuit een vijftal categorieën die op hun beurt weer een ordening kennen namelijk van concreet naar abstract.

➡ **Straatbeeld**

Dit zijn de visuele zaken te zien op straat die vaak het resultaat zijn van het materiële en immateriële erfgoed van de samenleving van Zuidoost. Van 'zwart haar' tot affiches op straat, van de Shopperhal tot kleding.

➡ **Sculpturen en gebouwen**

Dit omvat de fysieke kunstwerken op straat in Zuidoost maar tegelijkertijd ook de architectuur en de specifieke stedenbouwkundige context van Zuidoost. Van Anton de Kom tot het hekwerk HomeSweetHome van het Bijlmer Sport Park; van de hoogbouw in 'het Bijlmermuseum' tot het ING Bankgebouw nabij Station Bijlmer Amsterdam Arena.

➡ **Interculturele beeldaspecten**

Dit zijn herkenbare beeldelementen als vormen, kleuren en compositie die - hoe herkenbaar ook - voor elke specifieke subcultuur / bevolkingsgroep in Zuidoost een eigen betekenis hebben.

Van de betekenis van de kleuren rood en wit tot de manier waarop een compositie plat of ruimtelijk wordt geïnterpreteerd.

➡ **Migratiegeschiedenissen**

Dit zijn de diverse migratiegeschiedenissen die Zuidoost kent en inspiratiebron zijn voor diverse culturele uitingen en ook voor beeldend kunstenaars. Van familieverhalen rond migratie in het algemeen tot de transatlantische slavernij.

➡ **Tentoonstellingen en kunstenaars**

Dit zijn de tijdelijke actuele beeldende kunsttentoonstellingen te zien in CBK Zuidoost of op andere locaties met tegelijkertijd ook aandacht voor de kunstenaar en zijn/haar inspiratiebronnen. Een jaarlijks wisselend palet aan kunstuitingen en kunstenaars.

Categorie en techniek

Bovendien is er gekozen om elke categorie te koppelen aan een eigen beeldende techniek die bij de actieve lessen ingezet wordt. Zo ontstaan de volgende verbindingen:

- ✦ Straatbeeld – *Tekenen en schilderen*
- ✦ Sculpturen en gebouwen – *Werken met plastisch materiaal (klei)*
- ✦ Interculturele beeldaspecten – *Druktechnieken en digitale media*
- ✦ Migratiegeschiedenissen – *Collage en werken met textiel*
- ✦ Tentoonstellingen en kunstenaars – *Ruimtelijk construeren (papier of hout)*

De thema's

De genoemde categorieën zijn in feite containerbegrippen die bij verdere inhoudelijke beschouwing een veelheid aan mogelijke thema's en daarmee mogelijke lessen in zich dragen.

Voor het schooljaar 2015 – 2016 is de keuze gemaakt voor het uitwerken van een doorgaande leerlijn gekoppeld aan 3 thema's. De komende jaren wordt, mede op basis van de behoefte van het onderwijs, het curriculum nader uitgewerkt.

Het gaat om de volgende thema's:

Zwart haar binnen de categorie 'Straatbeeld'.

8

Kunst op straat binnen de categorie 'Sculpturen en gebouwen'.

Kleur binnen de categorie 'Interculturele beeldaspecten'.

De modules met lessen

Elk thema kent een onderverdeling voor de onder-, midden- en bovenbouw. Zo heeft elke bouw haar eigen lesmodule. Op deze wijze kunnen desgewenst alle kinderen van de school tegelijkertijd werken aan één verkozen thema.

Elke module kent op haar beurt een vaste opbouw bestaande uit 4 lessen:

➤ een receptieve les; kunstbeschouwing op locatie aan de hand een actuele CBK Zuidoost tentoonstelling, de CBK Zuidoost kunstuitleencollectie of de collectie openbaar kunstbezit op straat.

➤ 3 actieve lessen; al dan niet op school of op locatie in Werkplaats CBK Zuidoost, gelegen in Broedplaats Heesterveld.

Praktische informatie

Inzet groepsleerkracht versus vakdocent

De lessen worden gegeven door de vakdocent / cultuurcoördinator van de school of door een in te huren gediplomeerde externe vakdocent die CBK Zuidoost tegen betaling regelt.

Tijdens de uitvoering van de lessen is er natuurlijk ook een actieve rol voor de groepsleerkracht. Zo is er dus sprake is van een gedeelde verantwoordelijkheid.

Met de vakdocent / cultuurcoördinator wordt vanuit CBK Zuidoost vooraf de uitgewerkte lesmodule doorgesproken. Zo krijgt de school over de uitgewerkte lesmodule een advies op maat.

Bij bepaalde modules kan het nodig zijn dat de groepsleerkracht tussen de opeenvolgende lessen zelf verder aan de opdracht werkt met de leerlingen. Dit wordt in dat geval beschreven bij de lesmodule.

Periodes

De modules zijn naar behoefte van de school in te plannen in het schoolrooster en kennen dus geen vaste begin- of einddatum.

Inschrijven

Bij voorkeur vindt de inschrijving voor een lesmodule plaats minimaal 2 maanden vóór afgaand aan de start lesmodule. Dit geeft CBK Zuidoost de gelegenheid het geheel te coördineren.

Werkplaats CBK Zuidoost

De actieve lessen kunnen plaatsvinden in de eigen school of in Werkplaats CBK Zuidoost die gelegen is binnen Broedplaats Heesterveld*. Deze locatie is meer dan het reguliere klaslokaal ingericht voor het werken met diverse materialen. Vervoer naar deze locatie is de verantwoording van de school.

* Broedplaats Heesterveld, die wordt ontwikkeld vanuit Ymere en Broedplaatsen Gemeente Amsterdam, biedt kunstenaars en kunstinstituten woon- en werkruimten en is een inspirerende omgeving voor diverse creatieve geesten.

Kosten

De standaardprijs per module is afhankelijk van het al dan niet extern inhuren van een vakdocent.

Per module van 4 lessen met eigen vakdocent: € 75,- (exclusief btw)*.

Betaling voor een module die door de eigen vakdocent wordt uitgevoerd, is eenmalig; oftewel de lessen kunnen daarna jaarlijks door de eigen vakdocent kosteloos worden herhaald.

Per module van 4 lessen met externe vakdocent: € 350,- (exclusief btw)*.

* Deze prijs is exclusief materiaalkosten die per lesmodule varieert en exclusief eventuele reiskosten. Bijvoorbeeld bij het bezoeken van tentoonstellingen op locaties gelegen buiten Amsterdam Zuidoost.

* Dit tarief is een bijdrage aan de werkelijke kosten. De gereduceerde prijsstelling is mogelijk omdat CBK Zuidoost geen overhead doorberekent voor de ontwikkeling van het curriculum. Dit soort zaken behoren voornamelijk tot de kerntaakstelling die CBK Zuidoost uitvoert in opdracht van Stadsdeel Zuidoost en de Gemeente Amsterdam.

Illustraties

- p. 3 Judith Leysner, detail foto (boven)
Chiharu Shiota, detail installatie
- p. 4 Wouter Klein Velderman (voorgond)
en Berend Strik (achtergrond)
- p. 6 Kerry James Marshall, detail schilderij
- p. 7 Hamid El Kanbouhi (l)
Iris Kensmil(r)
- p. 8 Charl Landvreugd, videostill
Dagmar de Kok
Remy Jungerman

Contact

Voor informatie over 'Zuidoost beeldend' en vragen over andere educatieprogramma's kunt u contact opnemen met Delano Mac Andrew.

CBK Zuidoost

Anton de Komplein 120

1102 DR Amsterdam

T 020 25 52 401

W cbkzuidoost.nl

E d.mac.andrew@amsterdam.nl